

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

CRITERIS GENERALS D'INTERVENCIÓ ALS MONUMENTS

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

M E M O R I A

- DEFINICIO

L'edifici objecte d'aquest expedient es: l'Església Parroquial de Santa Maria d'Agullana a l'Alt Empordà.

- NECESSITAT D'ESTABLIR CRITERIS

Els valors intrínsecs del monument i la seva integració dins un marc geogràfic propi el fan contenidor cultural bàsic per la coneixença de la nostra arquitectura i història. Per tot això convé conservar-lo i protegir-lo enfront les agressions internes i externes per tal de poder estudiar, utilitzar i gaudir d'ell i garantir la seva transmissió en les millors condicions a les generacions futures. La relació entre el monument i el seu entorn natural fa que la protecció del monument impliqui la d'aquest entorn proper i llunyà, en el qual una actuació inadequada pot provocar seriosos perjudicis en la lectura i visió del monument.

Aquestes consideracions fan necessari que en el moment d'establir els instruments per a fer efectiva la protecció del monument, aquesta es realitzi de forma integral, de tal manera que es possibiliti el necessari equilibri armònic entre el monument, el seu paisatge, el desenvolupament i millora de la qualitat de vida dels habitants.

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

CONCEPTES I VOCABULARI EMPRAT EN LA REDACCIÓ D'AQUESTS-CRITERIS

-a) El monument:

Es l'element arquitectònic que, per la seva significació històrica, arquitectònica i ambiental cal protegir específicament. Dins aquest concepte es contempla no només l'edificació com a tal, sino també el mobiliari i elements decoratius fets exprés per ell, o continguts en ell que, per la seva importància, siguin mereixedors de la seva conservació.

Ve determinat en els plànols del present expedient.

-b) Zona de protecció:

Es l'àrea de territori natural immediat al monument que li dóna suport i la projecta interrelacionat-la amb el paisatge circumdant.

Ve determinada en els plànols d'aquesta expedient i assenyalada com a Z-1.

-c) Zona de respecte:

Es l'àrea de territori des del qual es visualitza el monument i que, juntament amb la zona de protecció, caracteritza paisatgísticament el monument.

Ve determinada en els plànols d'aquest expedient i assenyalada com a Z-11.

-d) Nàteja:

Consisteix en treure les restes de brutícia natural o artificial i la invasió vegetal que al llarg del temps degraden el monument. En

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

cap cas es permetrà la utilització de tècniques i materials que, per la seva composició, degradin o alterin la textura dels elements a netejar.

-e) Conservació, consolidació:

Es tota iniciativa o actuació que contribueix a impedir la degradació de l'estat original de l'element arquitectònic i dels valors que en ell són objecte de protecció, així com la cura pròpia per a perpetuar-los. La conservació no podrà, en cap cas, modificar les característiques actuals del monument.

-f) Restauració:

Són totes aquelles tasques que suposin la recuperació i valoració d'elements ocults, la correcció de deterioraments que produeixin una millor lectura i valoració de l'edifici en les seves vessants històriques, artístiques i/o arqueològiques.

-g) Reutilització:

Es l'acció consistent en adaptar el monument o una part d'ell a una altra funcionalitat en les condicions més idònees, encara que el seu ús no sigui l'original. Aquesta actuació no suposarà mai la destrucció dels elements ni dels valors arquitectònics, històrics, artístics, arqueològics o testimonials del monument.

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

-h) Rehabilitació:

És l'acció consistent en adaptar a les necessitats actuals el monument en la base a la seva funcionalitat. En cap cas aquesta acció suposarà la destrucció d'elements ni de valors arquitectònics, històrics, artístics, arqueològics o testimonials de l'edifici.

-i) Manteniment:

Es qualsevol de les activitats definides com consolidació, conservació i restauració.

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

A.0. ASPECTES DE PROTECCIO DEL MONUMENT

A.0.1. Criteris generals als monuments

Al monument, com element que per la seva utilització té vida pròpia, es permetran les obres que tinguin com a objectiu el millor manteniment de la seva realitat física (Consolidació, conservació, restauració, neteja...) i les millores del seu caràcter funcional o utilitari (rehabilitació, reutilització).

En totes aquestes obres es consideren bàsics, en el moment d'actuar, els següents criteris:

- Respecte escrupolós als elements d'interès històric
- Respecte i valoració dels elements arquitectònics i arqueològics de major significació.
- Conservació estricta de les característiques tipològiques del monument.
- Conservació i restauració de la volumetria exterior i del tractament de façanes.
- Conservació de l'ordenació interna general.
- En determinats casos de reutilització seran admeses, a títol d'excepció, algunes alteracions de menor entitat, que no alterin els valors arquitectònics, històrics i plàstics del monument, necessaris per a la millor adaptació de la contrucció al nou ús, sempre que no existeixin alternatives equivalents que no requereixin d'aquestes

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

intervencions.

- En aquestes obres és aconsellable tenir en compte el criteri de reversibilitat.
- Es permetran totes les tasques científiques d'exploració arqueològica i arquitectònica del monument que es tindran en compte en la redacció de qualsevol altre tipus d'intervenció en l'edifici.
- A partir del moment de la declaració monumental, tots els projectes d'obres o reforma que es pretenguin realitzar en el monument han d'ésser sotmesos, prèviament a la concessió de la llicència municipal, a l'informe de la Comissió Tècnica del Consell del Patrimoni Cultural de Catalunya. Tots els projectes d'edificació que hagin d'ésser sotmesos a l'informe de la Comissió Tècnica del Consell del Patrimoni Cultural de Catalunya hauran d'ajustar-se a les seves normes de funcionament.

Així mateix, al monument es prohibeix específicament:

- La demolició del monument, de part d'ell o dels seus elements que afectin a la composició arquitectònica o a la comprensió de la seva lectura històrica, plàstica o formal.
- L'alteració gratuïta del volum edificat, l'alteració dels espais arquitectònics significatius i del sentit estructural.

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

- La destrucció dels nivells arqueològics.
- Les actuacions mimètiques injustificades que falsegin l'autenticitat històrica de l'edifici, de part d'ell o d'elements arquitectònics, alterant-ne la lectura.
- La col·locació d'instal·lacions dels serveis públics (telèfon, electricitat, gas, etc..) que alterin la composició de les façanes.
- Els rètols i tanques publicitàries que amagin o desfigurin la façana o els seus elements; tan sols es permetran els de senyalització del monument els quals s'ajustaran a les "Normes de Senyalització del Patrimoni Històric-artístic".

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

B.0. ASPECTES DE PROTECCIO DE L'ENTORN

B.0.1. Definició:

L'entorn és l'espai físic geogràfic que dona suport i imatge paisatgística i ambiental al monument. La relació unitària monument-entorn fa que, en el moment de protegir el monument sigui necessària la intervenció a l'entorn. Per una millor actuació es delimiten com: entorns de protecció i entorns de respecte.

B.0.2. Criteris generals als entorns monumentals:

B.0.2.a. Caràcter dels criteris:

Els presents criteris es redacten com a desenvolupament d'allò que disposen la vigent Llei Reguladora del Patrimoni Històric-artístic (Llei de 13 de maig de 1933), el Reglament per la seva aplicació (Decret de 16 d'abril del 1936) i els Decrets que regulen les transferències del Govern Central a la Generalitat de Catalunya.

En cap cas poden considerar-se com a substitutives de les figures de planejament definides en la Llei sobre Règim del Sòl i Ordenació Urbana (Llei 19/1975 del 2 de maig). En conseqüència, el compliment de les disposicions contingudes en els presents criteris no concedeixen "per se" el dret d'edificació, que només pot ésser concedit per les normes legals d'àmbit

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

urbanístic.

Cas d'ésser redactades algunes de les figures de planejament previstes en la Llei del Sòl, ja siguin d'extensió municipal o comarcal, les mateixes hauran d'ajustar-se a les intencions dels presents criteris, atenint-se al seu caràcter de Llei de competència més específica. Si fossin necessàries esmenes al seu contingut, per tal d'ajustar-les al planejament general del municipi, caldrà per a la seva aprovació el previ vist-i-plau de la Direcció General del Patrimoni Artístic.

A partir del moment de la declaració monumental tots els projectes d'obres que es pretenguin realitzar a l'entorn de protecció han d'ésser sotmesos, prèviament a la llicència municipal, a l'informe de la Comissió Tècnica de Girona del Consell del Patrimoni Cultural de Catalunya.

Tots els projectes que hagin d'ésser sotmesos a l'informe de la Comissió Tècnica hauran d'ajustar-se a les seves normes de funcionament.

Qualsevol actuació no reglamentada en el present Text Normatiu, o els dubtes que puguin sorgir en la seva interpretació, seran resolts de forma restrictiva considerant com a criteri preferent la conservació del medi natural en llur situació i condicions actuals, d'acord amb

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

els arguments exposats a la memòria justificativa.

B.0.2.b. Ambit d'aplicació:

Els presents criteris seran d'aplicació exclusiva en la zona definida en la memòria del present estudi i en la corresponent documentació gràfica. Qualsevol disposició que afecti l'exterior de l'àrea així definida, s'ha d'entendre sempre amb caràcter indicatiu no vinculant.

B.0.2.c Actuacions condicionades:

Resten condicionades pels presents criteris tots aquells actes que per llur execució, (esxecusió,) estan sotmesos a la prèvia sol·licitud de llicència (article primer de Disciplina Urbanística, Decret 2187/1978 de 23 de juny), és a dir els següents:

- a) Les obres de construcció d'edificacions i instal·lacions de tota mena, de nova planta.
- b) Les obres d'ampliació d'edificis i instal·lacions de tota mena, existents.
- c) Les de modificació i reforma que afectin l'estructura dels edificis i instal·lacions de tota mena existents
- d) Les de modificació de l'aspecte exterior dels edificis i instal·lacions de tota mena existents.
- e) Les obres que modifiquin la disposició interior dels edificis, qualsevol que sigui el seu ús.
- f) Les obres que hagin de realitzar-se amb caràcter provisional, a les quals fa referència l'apartat 2 de l'article 58 de la Llei del Sòl.

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

- g) Les obres d'instal·lació de serveis públics.
- h) Les parcel·lacions urbanístiques.
- i) Els moviments de terres, tal com desmuntatges, excavació, explanació i terraplenat, llevat que tals actes estiguin detallats i programats com a obres a executar en un projecte d'Urbanització, o Edificació, prèviament aprovat.
- j) La primera utilització o ocupació dels edificis i instal·lacions en general.
- k) Els usos de caràcter provisional, als quals fa referència l'aparcament segon de l'article 58 de la Llei del Sòl.
- l) L'ús de vol sobre les edificacions i instal·lacions de tota mena existents.
- m) La modificació de l'ús dels edificis i instal·lacions en general.
- n) La demolició de les construccions, tret dels casos declarats de ruïna imminent.
- o) Les instal·lacions subterrànies dedicades a aparcaments, activitats industrials, mercantils o professionals, serveis públics o qualsevol altre ús a que es destini el subsòl.
- p) La tala d'arbres integrats en massa arbòrea que estigui enclavada en terrenys per als que existeixi un Pla d'Ordenació aprovat.
- q) La col·locació de cartells de propaganda visibles des de la via pública.
- r) I, en general, els demés actes que assenyalen els Plans, Normes o Ordenances.

El compliment dels presents criteris no confereix legalitat urbanística a les actuacions que es projectin, legalitat que només poden conferir les figures de planejament previstes a la Llei del Sòl.

El principi general que pretenen assolir els presents criteris és que la nova edificació es mantingui dins les constants tipològiques de

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

l'arquitectura preexistent en aquesta àrea geogràfica, com a alternativa més raonable per a la seva adequació i integració en el paisatge. Això no obsta, però, que els edificis de nova construcció siguin emprats elements i tècniques característiques de l'arquitectura moderna, sempre que l'objectiu prioritari sigui la integració de la nova edificació en aquest medi. Com a conclusió d'aquesta exposició, es conclouen els següents criteris:

- En cap cas seran admeses les còpies mimètiques de l'arquitectura tradicional, per entendre que actuacions d'aquest tipus introdueixen greus confusions en la lectura global de la relació arquitectura-territori.
- En cap cas les noves edificacions que es puguin realitzar en aquesta àrea d'acord amb el que disposi el planejament urbanístic, no podran alterar, pel seu volum, tipologia, color o morfologia el caràcter arquitectònic i paisatgístic de l'àrea ni perturbar les visualitzacions al i des del monument.
- Podran ésser refusats aquells projectes que, malgrat complimentar la lletra dels següents apartats respecte dels condicionaments a la nova construcció, resultin incoherents amb els criteris generals exposats en el present article.
- Pel contrari podran ésser admeses a títol excepcional aquelles actuacions que, malgrat no complimentar textualment aquestes

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

disposicions, responguin al propòsit exposat en aquest article. En aquest cas, el tècnic redactor del projecte haurà d'exposar de forma raonada els arguments que justifiquin l'adopció d'aquestes alternatives, que hauran de considerar-se en tot cas com excepcionals.

- Les noves edificacions aïllades de caràcter agropecuari o qualsevol altra disposaran d'un espai al seu voltant no edificat, a on per criteris paisatgístics i de protecció del monument es puguin fer plantacions arbòrees.

- Totes les construccions de nova planta estaran sotmeses als presents criteris, malgrat s'addueixin condicions de provisionalitat o precarietat.

B.O.2.d. Actuacions prohibides:

En caràcter particular, resten prohibides en tota la zona les següents actuacions:

- a) Qualsevol moviment de terres que suposi alteració greu de l'actual geomorfologia del territori.
- b) Qualsevol obra pública que impliqui així mateix alteracions substancials en el paisatge urbà o rural en la seva configuració actual.
- c) Els usos industrials que pel seu volum edificat, les seves activitats o nivell de contaminació ambiental puguin perjudicar el monument o els seus materials.

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

- f) Es prohibeix la col·locació d'anuncis i rètols aïlliats en tot l'àmbit de protecció del monument llevat els que puguin col·locar-se com a senyalització del monument o del vial, els quals s'ajustaran a les "Normes de Senyalització del Patrimoni Històric-artístic"
- g) Es prohibeix qualsevol tipus d'abocament d'escombries, runes i deixalles.
- Resten absolutament prohibits aquells materials que per llur color i textura signifiquin un contrast violent amb els paràmetres de l'entorn ambient.
  - Resta totalment prohibit l'enderroc dels edificis qualificats com a tals en el catàleg dels entorns, qualsevol quin sigui el seu grau. L'enderroc de construccions incloses en altres apartats hauran de sol·licitar previ informe favorable acompanyant l'expedient amb una proposta de la nova construcció que es projecta.
  - Als efectes de situació de ruïna legal, totes les construccions esmentades al paràgraf anterior s'entendran incloses en l'article 6.a del vigent Reglament d'Edificació Forçosa i Registre Municipal de Solars.

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

CRITERIS ESPECÍFICS D'INTERVENCIÓ AL MONUMENT

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

A.1. EL MONUMENT

A.1.1. Delimitació:

El monument és constituït per l'església Parroquial de Santa Maria, tal i com es detalla en els plànols d'aquest expedient.

A.1.2. Criteris específics al monument:

Específicament es permetran al monument les obres de consolidació i restauració.

A.1.3. Usos:

Es permetran només els usos relacionats amb el culte i les activitats culturals eventuals que per la seva natura no alterin el marc arquitectònic de forma permanent.

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

B.1. ENTORN DE PROTECCIÓ

B.1.1. Delimitació

Anomenat com a Z.1. és l'inmediat al monument, de forma irregular tal com es detalla al plànol corresponent. Comprén els edificis del carrer Laureà Dalmau, numerats del 2 al 10 i de l'1 al 13; del carrer Darnius del 2 al 12 i del 5 a l'11. De la Plaça Major els números de l'1 al 20. Tot el carrer Rost. Els números 1-3-5-7-9-11-13-15 i les façanes dels números 2-4-6-8-10-12 del carrer Dolors Gomis de Vidal així com la façana corresponent a aquest carrer del número 1 del carrer Lluís Gomis. Del carrer Lluís Gomis el número 2 i el tram de façana del número 4, equivalent a l'ample del carrer Gomis Vidal; del carrer Concordia els números 1-2-3 i del carrer Mestre Rimbau els números 2-4-6-8, la façana d'aquest carrer corresponent al número 2 del carrer Lluís Marià Vidal i la del número 17 de Dolors Gomis de Vidal. Del carrer Marià Vidal el número 1.

B.1.2. Criteris específics

B.1.2.a. Edificació existent:

El criteri bàsic és el manteniment de l'actual edificació en tots els seus elements. Es permetran les obres de rehabilitació, conservació, consolidació, restauració i habilitació.

Les actuacions de substitució de l'edificació s'evitaran sempre que sigui possible, i només s'admetran quan es justifiqui la impossibilitat per raons funcionals o estructurals de la conservació de l'actual edificació.

En les obres de rehabilitació i restauració s'hauran de conservar al màxim els elements arquitectònics i la composició de façana existents.

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

tent.

E.1.2.b. Nova edificació

El cas de nova edificació en solars buits, o de substitució de l'edificació existent, els nous edificis es realitzaran amb els següents paràmetres:

- Les façanes hauran de seguir les alineacions oficials del carrer, definides per les façanes de les cases veïnes.
- En els casos que la rehabilitació d'un edifici existent prevegui un augment del seu valor edificat, aquest haurà d'ésser molt justificat, no alterant, en cap cas, el criteri de composició general de la façana de l'edifici ni modificar la seqüència d'alçades al llarg del carrer, com - près entre dues cantonades. Per justificar això, el projecte de reforma caldria redactar-lo en constant comparació amb les façanes veïnes.

En cap cas la nova edificació lesionarà la visualització al o des del monument.

- El tractament de les façanes es realitzarà amb materials, que per la seva forma, textura i color no contrastin violentament amb l'entorn.

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA

SERVEI DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

B. 2. L'ENTORN DE RESPECTE

B.2.1. Delimitació

Per les característiques del monument i el seu entorn, no es considera oportú la consideració d'un segon entorn de respecte.

Joan Albert Adell i Gisbert,
la Secció d'Inspecció Tècnica.

Servei del
Patrimoni Arquitectònic
L'Arquitecte
Cap d'Inspecció Tècnica

MEMÒRIA

L' ESGLESIA ROMANICA DE SANTA MARIA D' AGULLANA

L' església parroquial de Santa Maria d' Agullana és un temple romànic d' època avançada, del segle XII o del XIII. La primera notícia històrica coneguda avui sobre l' església d' Agullana és de l' any 1019. Es a dir que, anteriorment a l' actual ja n' havia existit, almenys, una d' anterior. L' any esmentat el bisbe de Girona Pere Roger cedí a la Canònica de la seu gironina l' església de "Sanctae Mariae de Aguliana", segons consta en l' acta fundacional de la dita comunitat.

Els anys 1279 i 1280 l' església d' Agullana - en aquest moment ja devia existir l' edifici actual - apareix relacionada a les "Rationes Decimarum" on figuren totes les esglésies i monestirs que tenien rendes pròpies i havien de contribuir, amb un impost anomenat "dècima", al sosteniment de les croades. El 1362 consta que eren sufragànies de la parroquial d' Agullana les esglésies veïnes de Sant Martí de La Vajol, Sant Julià dels Torts i Santa Maria de l' Estrada.

Als nomenclàtors de parròquies de la diòcesi de Girona, del segle XIV i posteriors, Santa Maria d' Agullana hi figura dins l' ardiaconat d' Empúries, una de les quatre divisions administratives amb les quals es regia el bisbat. Agullana es trobava a l' extrem nord-oest del territori del seu ardiaconat el qual, hom suposa, que devia coincidir amb el primitiu comtat d' Empúries.

L' església de Santa Maria d' Agullana és d' una sola nau capçada a llevant amb un absis de planta semicircular. Dues petites capelles laterals, una a cada costat de l' extrem oriental de la nau, formen una mena de creuer poc destacat, de braços poc sobresortints

en el pla general de l'edifici.

L'única porta del temple es troba al centre del mur lateral de migdia de la nau. La seva obertura és formada per sis arcs de mig punt, en degradació, i amb una grossa llinda monolítica. El timpà ha desaparegut i ha estat convertit en obertura. La primera arquivolta, externa, és extradossada per un guardapols i decorada amb un seguit de relleus semicilíndrics; altres dues arquivoltes són de mitjacanya. La portada posseeix quatre columnes -dues per banda- a, b els corresponents capitels. Les columnes, cilíndriques i llises, es drecen damunt d'un sòcol de carreuada i llurs bases són una evolució del tipus califal.

Els quatre capitells presenten decoració esculpida de tipus vegetal, força esquemàtica. Són inspirats remotament en el model clàssic corinti, tema molt corrent en el romànic. Recorden alguns capitells del claustre del monestir de Santa Maria de Vilabertran, de la mateixa comarca. Tots quatre ténen un rengle inferior de grans fulles llises, d'un sol verticil, centrades als angles i que ocupen també bona part de les cares frontals dels capitells. A la part superior hi ha petits relleus en forma de pinyes i altres fruits i unes incipients volutes. El collarí inferior de cada capitel·l és llis, de mitjacanya. Un ressalt de secció de quart de cercle ressegueix horitzontalment la portada a l'altura de l'arrencada dels arcs, segueix damunt de la llinda i forma, al mateix temps, l'àbac dels capitells.

L'església posseeix quatre finestres de doble esqueixada i arcs de mig punt. N'hi ha un a la façana occidental, dos al mur meridional de la nau i un altre al fons de l'absis. Els arcs exteriors, de curtes dovelles, d'aquestes obertures són extradossats per una arquivolta amb la característica decoració de dents de serra i per un guardapols de secció de quart de cercle incurvat. Altres dues finestres, molt més petites i estretes, d'un sol biaix, s'obren als murs de llevant del creuer, a cada costat de l'absis. És interessant

la petita reixa de forja, romànica, que es conserva a la del costat nord, en la qual hi veiem les típiques espirals. Al mur de capçalera de la nau, damunt la coberta de l'absis, hi ha un parell d'òculs.

Una cornisa de secció de quart de cercle incurvat assenyala l'extrem superior dels murs romànics. A la part alta de l'absis, sota l'asmentada cornisa, hi ha una elegant decoració formada per un fris de dents de serra sota del qual hi ha una restellera d'arquacions "llombardes" sobre minúscules mèssules. Als espais que emmarquen els arcs cecs hi ha unes falses obertures, que donen a l'intradós de la volta absidal i ténen forma de petites sageteres.

Sobre la façana occidental -el frontis- de l'església es dreça un campanar d'espadanya amb dos pisos d'arcades: tres a la part inferior, de mig punt, i dues a la part alta, de quart de cercle. Aquest cloquer, molt esvelt, proporciona al monument una silueta ben singular.

La volta de la nau, notablement alta, és apuntada i seguida, sense arcs torals. L'arc triomfal és també apuntat i la coberta de l'absis té forma ametllada. Les voltes de les capelles del creuer són, en canvi, de canó. La cornisa interior, a nivell de l'arrencada de les voltes, és de quart de cercle excurvat.

A l'extrem occidental de la nau hi ha un cor afegit en època tardana (possiblement al segle XVI o al XVII) sostingut per una arcada rebaixada i una volta de creueria. Als murs laterals de la nau s'hi practicaren alguns escorancs per fer-hi capelles, els quals han malmès fragments de l'aparell romànic.

L'església d'Agullana es construí enterament, incluídes les voltes, amb carreus de granit de la mateixa contrada, perfectament escairats. El magnífic aparell de gran carreuada resta al descobert, sense arrebossats posteriors, tant a l'exterior com a l'interior de l'edifici.

L'església d'Agullana ha arribat als nostres dies sense ha-

ver sofert grans alteracions o modificacions irreparables. Seria = d'un gran interès que fos enderrocada aviat la casa de la vila an- = tiga, edifici sense valor arquitectònic i avui en desús, que s' = adossa exteriorment al mur meridional del temple romànic i és la = Única construcció parasitària d' importància que l' afecta i malmet = de manera notable el conjunt del monument. Una altra modificació = és el terrabastall que s'alçà en època tardana damunt l' església, = obra de pedruscall i argamassa que sobrepuja en uns dos metres els = murs romànics de carreuada, tant a la nau com a la capçalera. Al = nostre entendre seria convenient retornar la coberta al seu nivell = original enderrocant l' esmentat afegitó. A l' interior del temple, = només els altars laterals, imbuïts al parament romànic, han malmés = en petits sectors l' estructura primitiva de l' edifici.

Els diversos elements arquitectònics de Santa Maria d' Agulla- = na (com la volta i arcades apuntades o el parament) palesen, al = meu parer, la cronologia apuntada anteriorment i la seva pertinen- = ça a un moment avançat dins el romànic local. D' altra banda les ca- = racterístiques i, fins i tot, les proporcions, dels elements orna- = mentals de la portada -columnes, capitells, arquivoltes- presentei- = xen ja el gòtic inicial. Per dissort ignorem si el timpà desapare- = gut tenia decoració.

Santa Maria d' Agullana forma part d' un grup, molt definit i = molt nombrós, d' esglésies romàniques dels segles XII- XIII i de ca- = racterístiques idèntiques, que s'estenen en especial per l' Alt Em- = pordà, la Garrotxa i el Vallespir. D' aquest grup podriem esmentar = potser un poc a l'atzar- les esglésies, pròximes totes a Agullana, = de Darnius, Maçanet de Cabrenys, La Vajol i Santa Llúcia de La Jon- = quera (antic Sant Miquel de Solans), a l' Alt Empordà, de Sant Mar- = tí de l' Albera, al Vallespir, i de Sant Miquel de Bassegoda i Sant = Bartomeu de Píncaró, a la Garrotxa,

Tanmateix, Santa Maria d' Agullana destaca, dins aquest conjunt = d' esglésies similars i coetànies, com un monument d' interès molt

gran, per diferents motius com les seves dimensions -superiors a la majoria dels temples semblants- o l'extraordinària esveltesa, sobretot del seu interior, l'existència d'escultura i altres elements decoratius, escassos o inexistent en moltes de les altres esglésies del grup esmentat, singularitzen també el temple romànic d'Agullana.

Tret del Llibre de Joan Badia i Homs
Gener del 1.982.

FOTOGRAFIES
